

ÉS MOLT URGENT FER RECULLS DE TOPONÍMIA PER TERMES MUNICIPALS

Albert MANENT

El primer recull dels noms de lloc d'un municipi fou el de Cristòfor Cardús (Alt Penedès), publicat el 1935, que seguí les normes de Joan Coromines. Tanmateix la Guerra Civil aturà del tot la recopilació de noms de lloc fins que el 1953 Josep Iglésies, un altre pioner, publicà l'aplec de la Riba (Alt Camp) i intentà estimular aquests reculls municipals a través de la Societat Catalana de Geografia (filial de l'Institut d'Estudis Catalans) amb el Premi Eduard Brossa. Però va ésser Ramon Amigó qui, sota l'impuls d'Iglésies, va iniciar la difícil tasca d'arreglar els topònims de Reus. Una primera edició es publicà a Barcelona el 1958 i en fou editora l'esmentada Societat Catalana de Geografia.

Des d'aleshores Amigó, incansablement, es dedicà a fer una autèntica escola de recolectors d'onomàstica del Camp de Tarragona, especialment del Baix Camp. Jo sóc un dels seus deixebles i en aquests cinquanta anys, d'ençà de la represa d'Iglésies, he vist com un petit equip d'entusiastes s'ha anat incorporant a la tasca i a la primavera de l'any 2004 el Camp de Tarragona compta amb trenta-tres reculls municipals publicats i amb més de mitja dotzena que s'estan elaborant. Això ha permès al professor Joan Tort treure'n unes conclusions i publicar el llibre *La toponímia del Baix Camp. Una interpretació geogràfica* (Associació d'Estudis Reusencs, 2002).

Enric Garcia-Pey, de Granollers, fa uns quants anys que va proposar-se de recollir, terme per terme, tota la toponímia del Vallès Oriental, la seva comarca. Fins avui ha publicat catorze reculls i en té en premsa o enllestits uns deu més.

Un equip de joves investigadors, que dirigeix el professor Xavier Terrado, de la Universitat de Lleida, ha tirat endavant la recopilació de tots els termes de la Ribagorça, tant la d'administració catalana com l'aragonesa. Fins al 2003 han publicat catorze llibres, generalment breus, sovint de pobles amb molts agregats i amb una despoblació flagel·ladora. El conjunt constituirà un corpus de trenta-quatre municipis d'una gran importància per la zona explorada perquè és terra fronterera entre llengües i dialectes. Editorial Mileno (filial de Pagès) de Lleida és l'editora d'aquests reculls.

Durant mig segle s'han publicat poc més d'un centenar de reculls municipals del Principat de Catalunya i la Franja, incloent-hi Andorra. De Mallorca n'hem comptabilitzat només un i del País Valencià encara no en tenim dades, però deuen ser ben escassos. Algú em dirà que, per exemple, en les onze mil pàgines dels butlletins de la Societat d'Onomàstica hi ha molts treballs d'onomàstica que apleguen renoms, motius, malnoms o bé partides de terra o una síntesi de la toponímia més signifiativa d'un terme. No dubto que tot plegat ha estat una gran contribució, però crec que molts dels que han fet l'esforç de publicar un aplec parcial haurien de completar-lo i convertir-lo en llibre o llibret, segons el material, dins els límits d'un terme municipal. La Societat d'Onomàstica els podria facilitar unes normes perquè al capdavant fer un aplec d'aquesta mena no és tan difícil, sobretot si hi ha bons informadors i comptant amb la documenta-

ció que existeix. En alguns casos -com han fet en certs pobles de la Ribagorça o com ho va fer Artur Bladé al terme de Benissanet- hom es podria limitar al recull oral, consultant unes poques persones enteses del poble i editar-ho. La documentació ara generalment es conserva, però la memòria oral se'n va sovint amb les velles generacions que han viscut la plenitud de l'agricultura. Alguns ajuntaments han editat els reculls municipals propis, i l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans i l'Institut Cartogràfic de Catalunya (que té un conveni amb la Societat d'Onomàstica) han publicat ja uns quants reculls municipals i en tenen en premsa.

Com a apèndix a aquesta crida publiquem el municipi i l'autor dels reculls que han estat editats fins al 2003. Cal dir que alguns sortiren en revistes o miscel·lànies com és el cas d'Arbolí, la Canonja, Capafonts, la Masó, la Febró, Perafort, Renau, Vilanova d'Escornalbou, Belltall, Passanant, la Vall del Tormo, Cabacés, Benissanet, Vallbona de les Monges... Un dia caldrà fer-ne una bibliografia més completa, però ara en donem un primer tast panoràmic. Tot plegat ens indica que s'ha fet una obra molt sòlida, però que els qui s'han dedicat a fer reculls d'onomàstica per municipis són pocs, perquè només n'hem trobat d'editats a vint-i-dues comarques. En dinou no hi ha ni un sol recull publicat. I el temps corre contra nosaltres, perquè les generacions grans, que coneixen per tradició quasi tots els noms del terme, van desapareixent. I encara al Principat de Catalunya i a la Franja hi ha un nombre significatiu de reculls, però és quasi simbòlic al País Valencià i a la Catalunya del Nord, on només tenim notícies poc precises d'algun recull.

Per això convidem els membres de la nostra Societat d'Onomàstica i els centres d'estudis locals perquè s'impliquin en aquesta tasca, personalment o estimulant alguna persona que coneguin i que s'ho prengui amb il·lusió. Vull remarcar que per fer un recull així no cal tenir cap títol universitari sinó una sensibilitat especial per la matèria, una metodologia senzilla, bons informants i la documentació que sigui possible.

Estem a la vostra disposició.

REULLS ONOMÀSTICS EN LLENGUA CATALANA PUBLICATS, PER MUNICIPIS O ANTICS MUNICIPIS

Alt Empordà Selva de Mar, la	Jaume Quintana
Alt Penedès Sant Pere de Riudebitlles	Cristòfor Cardús
Alta Ribagorça Vall de Boí, la	Xavier Terrado
Anoia Pobla de Claramunt, la	Josep Riba i Gabarró
Bages Estany, l'	J. L. Rodríguez i Lara
Baix Llobregat Cornellà Pallejà	Josep Llobera Albert Massegà
Baix Penedès Albinyana Cubelles	Manuel Bofarull Xavier Miret

Baixa Rigagorça

Areny, l'
 Castanesa
 Lasquarri
 Montanui
 Sopeira

Xavier Terrado
 Xavier Terrado
 Jesús Vázquez, Amàlia Enseñat i Judit Tarragó
 Anna Borda Pallàs
 Glòria Francino

Camp de Tarragona

Albiol, l'
 Aleixar, l'
 Alforja
 Almofter
 Arbolí
 Argentera, l'
 Borges, les
 Cambrils
 Canonja, la
 Capafonts
 Castellvell del Camp
 Colldejou
 Constantí
 Febró, la
 Garidells, els
 Masó, la
 Maspujols
 Mont-ral
 Mont-roig
 Mussara, la
 Perafort
 Pobla de Mafumet, la
 Prades
 Renau
 Reus
 Riba, la
 Riudecanyes
 Riudecols
 Riudoms
 Vallmoll
 Vilanova d'Escornalbou
 Vilaplana
 Vila-seca

Enric Moreu-Rey
 Albert Manent
 Miquel S. Jassans
 Ramon Amigó
 Joan Prats i Sobreperere
 Enric Prats
 Ferran Jové i Hortonedada
 Montserrat Vidiella
 Maria Teresa Montaña
 Albert Manent
 Ramon Amigó
 Miquel S. Jassans
 Ramon Amigó
 Albert Manent
 Dolors Cabré i Josep Veciana
 Albert Manent
 Albert Manent
 Eugeni Perea
 Ferran Jové i Hortonedada
 Ramon Amigó
 Josep Veciana
 Josep Veciana
 Ramon Amigó
 Josep Veciana
 Ramón Amigó
 Josep Iglésies
 Dolors Roigé
 Ferran Jové i Hortonedada
 Eugeni Perea
 Antoni Grau
 Carles Maristany
 Albert Manent
 Ramon Amigó

Conca de Barberà

Barberà
 Belltall
 Blancafort
 Passanant
 Vilanova de Prades

Carme Plaza
 Josep M. Miró i Josep M. Sans Manasach
 Josep Recasens
 Enric Moreu-Rey
 Ramon Pere

Garraf

Sitges
 Vilanova i la Geltrú

Ignasi M. Muntaner
 Vicenç Carbonell

Garrigues Albi, l' Fullede	Ramon Amigó i Ramon Pere Santiago Arbós
Gironès Vilablareix	Pilar Gispert-Saüc
Matarranya Pena-roja Vall-de-roures Vall del Tormo, la	Desideri Lombarte Enric Puch i Carles Sancho Carles Sancho
Osona Tavertet	Anna Borbonet
Pallars Jussà Tremp	Jordi Mir
Priorat Albarca Cabacés Cornudella Gratallops Lloar, el Morera, la Poboleda Siurana de Prades Torroja Ulldemolins Vilella Alta, la	Isabel Llopis Vicenç Biete Ramon Amigó i Joan B. Espasa Jaume Sabaté i Alentorn Jaume Sabaté i Alentorn Eugeni Perea Miquel S. Jassans Ramon Amigó Jaume Sabaté i Alentorn Ramon Amigó i Ramon Pere Jaume Sabaté i Alentorn
Ribera d'Ebre Benissanet Raquera	Artur Bladé Miquel S. Jassans
Ripollès Vilallonga de Ter	Ramon Amigó
Segarra Vallbona de les Monges	Joan-Josep Piquer
Terra Alta Batea Gandesa Vilalba dels Arcs	Josep Alanyà Anton Monner Anton Monner
Vallès Oriental Aiguafreda Caldes de Montbui Campins Granollers Gualba Llagosta, la Lliçà de Vall Martorelles	Enric Garcia-Pey Enric Moreu-Rey Joan López i Cortijo Enric Garcia-Pey Enric Garcia-Pey Enric Garcia-Pey Enric Garcia-Pey Enric Garcia-Pey

Mollet	Enric Garcia-Pey
Parets del Vallès	Enric Garcia-Pey
Sant Fost de Campsentelles	Enric Garcia-Pey
Tagamanent	Enric Garcia-Pey
Vallgorguina	Enric Garcia-Pey
Vallromanes	Enric Garcia-Pey
Villalba Sassera	Enric Garcia-Pey

Mallorca

Selva	Antoni Ordinas
-------	----------------

APÈNDIX

Andorra

Geografia i diccionari geogràfic de les Valls d'Andorra, de Bonaventura Adellach Baro i Ramon Ganyet Solé (1977). A la presentació fan constar: “amb l’afany de codificar els noms [...] pensant que podrà servir al manteniment de la riquesa toponímica”.

Talassònims

Els noms de lloc sotaiguats de la mar sitgetana a la rapitenca, I Estudis. II Inventari. III Mapes., de Maria Teresa Montaña (1991).